СВОБОДА — SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДЩЕВНИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИХ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ. РІК XXXIX. Ч. 269. Джерзи Сіті, Н. Дж., середа, 18 листопада 1931. VOL. XXXIX. No. 269. Jersey City, N. J., Wednesday, November 18, 1931. THREE CENTS.

НОВІ ВИДАТКИ НА ПОКРИТТЯ ДЕФІЦИТУ В СУМІ ДВА БІЛІОНИ ДОЛЯРІВ

ВАШИНҐТОН. — Президент Ґувер противився всіми силами підвищенню податків, уважаючи те злим знаком зприводу наближаючихся президіяльних виборів. Та рішаючі републиканські чинники твердять, що таки вже цеї сесії конґрес буде змушений піднести податки, бо нема іншого жерела доходу на покриття величезного буджетового дефіциту, який виноситиме з кінцем фіскального року $2,000,000,000.

ҐРАНДІ У ВАШИНҐТОНІ.

ВАШИНҐТОН. — Ніякий заграничний дипльомат, ані ніяка інша визначна особа не наробили вашинґтонському урядови стільки клопоту, що Діно Ґранді, італійський міністер заграничних справ. Справа з його відтранспортуванням з корабля до Вашинґтону скомплікувалася тим, що Линдберґ не міг його відвезти до столиці літаком зприводу густої мраки. Та якось вдалося властям перевезти його дуже скоро з корабля на Пенсилвенійську стацію в Джерзі Сіти і звідси відвезти спеціяльним потягом до Вашинґтону. В той спосіб ті, що готовилися до протифашистівської демонстрації, не могли її як слід перевести. Всеж таки дійшли до ух Ґрандія деякі вигуки проти Мусолінія.

Кождий крок Ґрандія був стережений поліцією і детективами. Пороблено всі можливі міри обережности, щоби не наразити його на неприємности з боку противників фашизму.

У Вашинґтоні був він на принаттю в президента, а потім на обіді в секретаря стейту, Стимсона. У звязку з першими розмовами подав Ґранді кореспондентам письменну заяву, що темою його розмови була справа кооперації держав для злагодження політичного напруження та ліквідації економічної депресії.

БОРА Й ҐРАНДІ ПОГОДИЛИСЯ.

ВАШИНҐТОН. — Ґранді мав уже також довшу розмову з сенатором Борою. Обидва говорили дуже щиро, бо як один так і другий заявляється за ревізію німецьких репарацій і Верзайського договору. Бора тільки обстоює ще продовження припинення загального зброєння на морі з одного року на пять.

„АМТОРҐ" ЗВІЛЬНЯЄ ПОЛОВИНУ СЛУЖБОВЦІВ.

НЮ ЙОРК. — Совітська торговельна аґенція, відома під іменем „Амторґ", змушена зменшити персонал службовий до половини, як теж зліквідувати одну третину свого льокалю, який вона має на пятій евені.

Це наслідок підупавшого бизнесу між Америкою і совітами. А бизнес упав тому, що американські бизнесмени відмовляються давати совітам довготермінові позички.

За 10 місяців біжучого року „Амторґ" закупив у Злучених Державах товарів на суму $49,400,000, коли минулого року закуплено товарів у тім самім часі на суму $102,800,000.

„Амторґ" займав шість поверхів під ч. 261 пята евеня і давав заняття 450 особам, між якими були техніки, стенографи, книговоди й т. д.

ПОПРАВЛЯЄ ТЕОРІЮ ЕВОЛЮЦІЇ ДАРВІНА.

НЮ ГЕЙВЕН (Конетикот). — Професор Генри Фейрфілд Осборн, президент „Америкен Мюзіум оф Нетюрел Гісторі", проголосив нову теорію, яка кидає нове світло на теорію еволюції Дарвіна, Лямарка, Спенсера й інших учених, котрі розслідкували походження людини. Осборн виступає головно проти еволюційних „скоків", проголошених Дарвіном.

ХОТІЛИ ВИСАДЖУВАТИ В ПОВІТРЯ БАРЖІ.

НЮ ЙОРК. — На собвейовій стації „Юніон Сквер" знайшла поліція склад динаміту, якого, як виразився один з пятьох заговірників, вистарчилоб, щоби знищити половину міста.

Тим динамітом мали висаджувати в нюйорській пристані баржі. Одну баржу вже ушкоджено, а 5 інших запалено. Поліція каже, що це є ділом комуністів, зглядно боротьбою між двома робітничими юніями, з яких одна є в руках комуністів, а друга належить до Американської Федерації Праці.

НОВІ ПЕРЕШКОДИ З ВИЇЗДОМ ЧУЖИНЦІВ.

НЮ ЙОРК. — Чужинці, котрі перебувають у Злучених Державах, а схочуть по новім році відїхати до Европи чи до інших країв, будуть змушені особисто бути в еміґраційних бюрах і там підписувати аплікації на дозвіл на однорічний побут за границею. Таких іміґраційних бюр є 200. Ті, що мешкають у Ню Йорку, мусітимуть їхати до Еліс Айленд. На цілий стейт Ілинойс є одно іміґраційне бюро в Шикаґо й там тільки буде можна дістати дозвіл на поворот. Подібне є і з іншими стейтами. Значить, чужинцям, що схочуть їхати до свого краю на відвідини по новім році, треба буде відбути часами подорож по 400 або й більше миль, і то подвійним наворотом, щоби дістатися до еміґраційних бюр. В Ню Йорку треба буде призначити для таких аплікантів осібний корабель до Еліс Айленд, бо літом звичайно вибирають денно такі дозволи коло 600 осіб.

НАПАД НА УЧАСНИКІВ МІТІНҐУ ВІДДІЛУ У. Н. СОЮЗА.

В суботу вечером, дня 14 листопада, відбувався мітінґ Товариства „Буковина", відділ 14 У. Н. Союза. Збори відбувалися в Українськім Робітничім Домі під ч. 17 Іст 3 улиця.

Прийшло на збори коло 80 членів. Наради скінчилися о півночи. Сейчас по по півночі, коли ще члени не розійшлися, впали до ґалі 6 бабндитів і забрали касу товариства з $400, а від поодиноких осіб забрали $450. Ограбили теж присутних з дорогоцінностей на суму $700.

Досі ще не вдалося поліції зловити грабіжників.

ВЕРБУВАННЯ РОБІТНИКІВ.

Москалі потребують видобувати як найбільше українського вугілля, а тому звербовують до Донбасу нових робітників. Але лихі умовини праці й платні відстрашують навіть голодних їхати до Донбасу. Йде шалена аґітація за позискуванням нових робітників і большевицька преса скаженіє лютою, що ніхто не хоче ставати на працю. Большевицькі „Вісти" пишуть, що „житомирський район мав дати 500 робітників до Донбасу, але дав усього лише 8, ніхто не хоче йти, зривається вербування робітництва".

БОРОТЬБА ЗА ПРЕСТОЛ РОМАНОВИХ.

Цар Николай II. зрікся 1917. р. російського престола в користь великого князя Михайла Александровича, котрий згинув трагічною смертю, полишивши сина Ґеорґія Брасова.

З цієї нагоди виголосив митрополит Антоній у білгородській церкві проповідь, котра викликала сензацію. Він скаав, що само Провидіння дбає про те, щоб поусувати всі перешкоди, які могли би стояти на перешкоді імператорови Кирилови, як прийде час уступити на престол своїх предків.

Митрополит Антоній, котрий проживав у Сербії, є прихильником Кирила Кириловича, котрого кілька років тому проголосила частина московських еміґрантів імператором усієї Росії.

Суперником Кирила Кириловича на царський престол був колишній командант російських військ, великий князь Николай Николаевич. Він уже умер. Померла й імператриця Марія Федоровна. Наче справді все складалося так, щоб промощувати дорогу на престол Кириловича.

Після проповіди заявив митрополит, що відбиратиме присягу на вірність цареви, завзиваючи тих, хто не хоче присягти, покинути церкву. І проповідь і поведінка митрополита Антонія взагалі викликали невдоволення серед великої частини російської еміґрації, котра поклоняється іншим божкам.

Серед московської еміґрації партійні роздори, як не більші, то в кождому разі не менші, як серед української. Та Москалі владуща нація, й тому богатша і маєтково, і здібностями, і державнотворчими елементами. Тому нехай і позволяють собі на всякий люксус.

А Українцям треба йти одним фронтом, уже через свою загальну бідноту. Інакше не вдержаться, як прийде слушний час.

ВАЖНЕ ДЛЯ УРЯДНИКІВ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗА В КЛІВЛЕНД, О.

Отсим повідомляється, що в суботу, дня 21. с. м., прибуде до Клівленд, О., в справах організаційних гол. фін. секретар, п. Роман Слободян, та проситься всіх урядників тамошних і околичних відділів У. Н. Союза, щоби з тої нагоди, порозумівшися з гол. радною У. Н. Союза п. М. Розоміло, зійшлися на спільні наради у важних біжучих справах організації.

Головна Канцелярія У. Н. Союза.

СТРІЛИ В ЧЕРНІВЦЯХ.

Безробітний Мозес Бекер у Чернівцях зранив тяжко вистрілом з барабанного револьвера свого брата, купця Бернгарда Бекера. Куля поцілила нещасного в нирки, так, що в центральній лічниці, куди відславлено покаліченого, треба було робити операцію.

Бернгард Бекер є богатим купцем, власником нової камениці при вул. Університету, котру якраз тепер будує.

Причиною цього замаху є зависть, хоч Мозес Бекер твердить, що пімста. Мозес Бекер розносив і продавав по місті часописи, одначе його недбалість довела до того, що ніяке ґазетярське підприємство не аспірувало на його службу. Оставшися без праці, надідувався він частіше до свойого брата, котрий, як кажуть — мав для свого брата завсіди щедру руку. Але чим більше Мозес діставав, тим більше був невдоволений, а в його голові маячили завсіди думки про кривду, пімту ітд.

Дня 10 жовтня, коло 11. години перед полуднем, здибались обидва брати на розі вул. Ратушевої і Кохановського. Мозес Бекер заговорив до свого брата в такому тоні, що той, не давши ніякої відповіди, обернувся. В тій хвилі витягнув Мозес з кишені револьвер, вистрілив на свого брата і зранив його тяжко в нирки. Поцілений упав на землю, а подразнений Мозес сказав до переходячого офіцира: „Я застрілив свого брата — арештуй мене" і віддав офіцирови револьвер.

З комісаріяту поліції на Ринку прийшли два комісарі й скували злочинного брата. При ньому знайшли 21,800 левів. Більшу часть цих грошей отримав він від свого брата Бернгарда. В комісаріяті поліції заявив він, що хотів пімститися за своїх чотирох сестер, котрих Бернард завів у нещастя.

ЗМИСЛ СМАКУ У МОТИЛІВ.

Дивний орган смаку відкрив недавно І. Вайс. А саме, коли він покропив ноги мотилів сонцевика перепаскового (знаного загально під назвою адмірала) розчином тростиноого цукру, то мотилі витягали сейчас свої ссавця до ніг. Як Вайс скроплював ноги сонцевиків звичайною водою, то вони ніколи не витягали своїх ссавців. Також не витягали ссавців, коли Вайс уживав інших родів цукрів, що не мали солодкого смаку. Докладні ствердження переконали Вайса, що змисл смаку мотилів-адміралів є дуже вразливий. І так, на тростяний цукор адмірал є 32 разів більше вразливий як людина, а 26 разів більше вразливий як бджола.

ПОЛІТИЧНИЙ ГУМОР В АНГЛІЇ.

Вічевий аґітатор виголошує дуже палку промову, в якій доказує, що введення охоронних мит принесе лише користи, а ніякої шкоди. На те хтось з товпи: „Я вас добре розумію. Я сам вже від давна цікавлюся тією проблемою. А саме: в плоті, що відгороджує моє подвіря від подвіря мойого сусіда, хочу вивертіти таку діру, щоби мої кури могли йти їсти на подвіря сусіда. Але рівночасно я не хочу, щоби через ту діру кури сусіда йшли на моє подвіря".

НІЯКИХ ЗМІН НЕМА.

Боротьба за висвободження з московсько-большевицького панування йде неупинно на наших землях. Большевики царськими методами розпоряджаються з тими, які бажають стати свобідними. Але щоби бути покараним большевицьким судом, не треба аж когось убити; вистарчить тільки висловити свою погрозу. Для цієї мети змінили большевики свій „кримінальний кодекс арт. 69", в якому дослівний текст звучить: „За загрозу вбити представника влади, чи громадського робітника, знищити його майно, чи вчинити насильство, щоб припинити його службу, або громадську діяльність, — залежно від обставин та характеру загрози, карається примусовою роботою або видаленням за межі даної місцевости з обовязковим оселенням в інших місцевостях чи без цього на реченець до трох років".

Таким чином Українці повинні бути виселені зі своїх земель, а на їх місце прийдуть Москалі.

ЛЕТУНСЬКІ КАТАСТРОФИ ПІДЧАС РАДЯНСЬКИХ МАНЕВРІВ.

З Вильна повідомляють, що на Білоруси в околицях Мінська і Борисова підчас маневрів радянської армії трапилося кілька катастроф. Підчас атаки літаків на Мінськ один з апаратів запалився в повітрю й упав на дах дому, спричинюючи пожежу. Літак зовсім знищений, один з летунів згинув. Зновуж недалеко Борисова з літака урвалася бомба, яка, вибухаючи на землі, знищила кілька будинків та вбила одну особу. Коло Каменева підчас острого стріляння розірвалося гарматне дуло. Відломки вбили двох жовнірів.

НОВА СВІТОВА МОВА — „АНҐЛІК".

В Берліні заснувалося товариство, що пропагує нову світову мову „Анґлік". Нова мова збудована на основі живої англійської мови, котрою говорять понад 200 міліонів людей.

ЗАЛІЗНИЦІ НА УКРАЇНІ.

Кожного дня тисячі й тисячі вагонів відходять у Москву з ріжним українським добром. Оказується одначе, що й цього ще замало, а тому большевики домагаються будування нових шляхів, необхідних для залізничої їзди. Очевидно, що й тут в одній з найтяжчих ділянок праці большевики добачують ріжні зриви та контрреволюції, хоч часто через виселення залізничих працівників доходить до катастроф, у яких гинуть десятки людей. Але на це мають большевики свій лік: вони домагаються скріплення трудової дисципліни, іншими словами, під суд.

БОЛЬШЕВИКИ ПОЧАЛИ ІНТЕНЗИВНО РУСИФІКУВАТИ УКРАЇНУ

УСУВАЮТЬ УКРАЇНСЬКІ НАПИСИ З ПУБЛИЧНИХ БУДИНКІВ. ВИКИДАЮТЬ УКРАЇНСЬКУ МОВУ З УСТАНОВ ТА З ВИЩИХ ШКІЛ.

ЛЬВІВ (Західня Україна). — Тут одержано відомости з радянської України про те, що большевицька влада почала так звану „дезукраїнізацію" України. Себто большевики знову навернулися до старих метод царської Росії: русифікації України. Наявним свідком нової русифікації є усунення українських написів з усіх публичних будинків, ріжних установ і навіть із залізничних стацій. Українські написи знищено також на харківській стації, хоч Харків большевики зробили столицею „української радянської републики".

В деяких вищих школах, де донедавна викладали українською мовою, тепер большевики почали заводити виклади в російській мові, як наприклад у харківськім геодезійнім інституті. Таксамо й в ІНО (Інститути Народньої Освіти), що заступили університети, тепер повною ходою переводиться русифікацію, або, як большевики кажуть, дезукраїнізацію. Радянська влада вже явно й активно підтримує всіх тих російських службовців на Україні, що противляться українізації.

Ще раніше большевики пильно „вичистили" Всеукраїнську Академію Наук з „шовіністичного" українського складу, а натомісць запровадили в склад її членів московсько-комуністичний елемент, що також займається „дезукраїнізацією" Академії. Протиукраїнська репресія пішла так далеко, що влада закрила деякі місячники, які друковано українською мовою.

ПЕРЕСЛІДУВАННЯ УКРАЇНСЬКИХ ПОСЛІВ.

ЛЬВІВ (Західня Україна). — Польська влада ще не закінчила своїх судових процесів проти українських послів, котрі були арештовані перед та в часі „пацифікації". З арештованих тоді Українців досі сидить у вязниці бувший берестейський вязень посол Дмитро Паліїв. Ляхи тримають його у вязниці вже більше року, але й досі не мають конкретних обвинувачень і не відомо, на коли думають призначити судову розправу.

Таксамо бувші посли о. пралат Л. Куницький і І. Заваликут чекають судової розправи, що має відбутись у Львові. Бувший посол і радехівський парох о. Пеліх чекає судової розправи в Золочеві; там же скоро стане перед суд бувший сенатор В. Бараник за „провини" виголошення промов у Золочівщині в часі виконування ним свого мандату. Галицькі вязниці знову забиті Українцями, яких влада масово арештувала з нагоди річниці Першого Листопада.

ЛІҐА НАЦІЙ ПРИХИЛЬНА ЯПОНЦЯМ.

ПАРИЖ (Франція). — Почалося засідання Ради Ліґи Націй у справі японсько-китайського конфлікту. Японія тепер знаходить значно більше прихильности, ніж то було на засіданню Ради в Женеві. По стороні Японії знайшлись Анґлія й до певної міри Франція, а також Америка зі своїм дорадчим голосом.

Рада схиляється до того, що переговори про замирення мусять вестися безпосередньо між Китаєм та Японією, чого остання домагається. Китайці ще далі стоять на тому, що перед початком переговорів Японія має звільнити Манджурію зі своїх військ.

ІТАЛІЯ ЗАДОВОЛЕНА.

РИМ (Італія). — В Італії задоволені з того, що американська преса й громадська опінія з прихильністю поставилися до приїзду в Америку італійського посла Ґрандія. Італійці сподіваються, що внаслідок його поїздки наступить кооперація Італії та Злучених Держав на терені міжнародньої політики.

АНҐЛІЯ ЗАВОДИТЬ ВИСОКЕ МИТО.

ЛОНДОН (Анґлія).—Уряд предкладає в парляменті законопроект про негайне підвищення мита на всі фабрикати, які привозять до Анґлії. Мито має бути підвищене відразу на 100%. Сподіваються, що в пятницю цей законопроект уже стане законом після підписання його королем.

НЕБЕЗПЕЧНА ЗБРОЯ ДЛЯ ПІЛСУДСЬКОГО.

ВАРШАВА (Польща). — Вже почався четвертий тиждень судової розправи над бувшими берестейськими вязнями. На суді влада показала „арсенал зброї", що складається з шаблі й рушниці, які вживали польські повстанці в 1848 році. Це вся „зброя", яку влада знайшла підчас відомих арештів опозиції в Кракові 1930 року.

Бувший маршалок сойму, 73-літній старець Тромчинський, говорив про порушення урядом конституції, марнотравство, вживання державних коштів на свою партію при виборах, про переслідування й таємні вбивства опозиціоністів і т. п. Лідер шлеських Поляків, Корфанти, говорив, що Полякам нема де шукати захисту своїх прав, як громадян у власній державі, котрі на кождому кроці влада нехтує. Переслідування Поляків у Польщі є страшні в порівнанню навіть з тим, що Поляки зазнали в Німеччині підчас війни.

„SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.

Edited by Editorial Committee.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J on March 30, 1911, under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES:		ПЕРЕДПЛАТА:	
Three cents a copy.		Поодиноке число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$ 3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign and Jersey City Rates:		В Джерзи Ситі і Заграницею:	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$2.75

За оголошення редакція не відповідає.

З Канади належить висилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.

За кожду зміну адреси платиться 10 центів.

Тел. „Свободи": Montgomery 5—0498. Тел. У. Н. С.: Montgomery 5—1838.

Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

ЩЕ ОДИН ДИПЛЬОМАТ З „НАРОДУ"

Відколи до влади прийшли представники простого люду, можна завважити велику зміну у відносинах між европейськими урядами і вашинґтонським. Її пізнати по відвідинах анґлійського премієра Мек Донелда, які стали історичною, бо небувалою досі анґлійсько-американською подією. По Мек Донелді прийшло до візити французького премієра Ляваля, а тепер отсе прибув до Злучених Держав Діно Ґранді, італійський міністер заграничних справ. Всі ті три державні мужі, себто Мек Донелд, Ляваль і Ґранді, походять з „протого люду", з міських закамарків чи сіл, а добилися вони своїх визначних становищ виключно завдяки своїм здібностям і величезній праці. Вони то впроваджують тепер устну виміну слів, оті дипльоматичні відвідини, котрі назагал показуються корисними, бо таки дещо вигладжують та підготовляють грунт під розвязку тих міжнародніх політичних і економічних проблєм, котрі тяжать над світом.

Мек Донелд прибув з монархічної держави, яка є батьком парляментаризму і демократії. Ляваль був представником країни, яка в часі французької революції проголосила принципи демократії й нібито обороняла їх навіть підчас світової війни. А Ґранді являється представником країни, яка формально є монархією, а на ділі фашистівською державою, опертою на диктатурі одної кляси, зглядно навіть одної особи, подібно як у совітах.

Ґрандія мусять хоронити в Америці на всілякі лади, щоби не наразити його на неприємности, получені з демонстраціями проти того режіму, який він репрезентує. Та поправді демократія Франції не являється з демократичного ідеального огляду ліпшою від італійського фашизму. Франція має повно гріхів, бо саме вона є головною виновницею того цинізму, з яким знехтовано примітивні засади демократії при договорах, котрі слідували по світовій війні. Та в Франції не спадає відповідальність за ту політику на голову одної особи в такій мірі як це є в Італії, в якій все звязується з особою Мусолінія.

І тому саме, що Діно Ґранді є „трубою" Мусолінія, сліпим виконавцем його волі, підносять тут протест проти нього. Бо позатим Ґранді являється симпатичною 36-літньою людиною, з селянського роду, цілковито відданою громадській службі. Він служить щиро італійській справі, але — по свойому. Це майбутній наслідник Мусолінія.

ЩО ДІЄТЬСЯ НА РІДНІЙ ЗЕМЛІ

(Реферат, виголошений на Річнім Засіданню „Обєднання Українських Орґанізацій в Америці").

(4)

Спортово-руханкові товариства.

Самий духовий розвиток одиниці, чи навіть нації, спричинив би односторонність, а то й занидіння. Нарід, який не має фізичної сили, не може істнувати. Від часу до часу треба народам навіть проявити цю силу. Коли ми цю силу проявляли, в нас ще не було виплеканих усіх тих прикмет, які повинна виховувати фізична сила і свідомість мети. Але сила не йде від одиниці, сила йде від громади, що бажає лучби до праці й розуміє її потреби. Прикладом у цьому ділі може послужити Америка, де фізичне виховання поставлене на рівні з духовим. Людина має навчитися розуміти, що вона є тільки частинкою громади, а одночасно лучником у тій громаді.

Нашому народові завжди було потрібно тих прикмет. Чим дальше, їх ще більше потрібно. Для плекання такої ідеї, а з другого боку, щоб вмістити в орґанізовані рами молодечу енерґію, істнують спортово - руханкові товариства: „Сокіл", „Луг", (до недавна був і Пласт). „Сокіл", це старе товариство. Воно відновило перервану війною діяльність. „Луг", це повоєнна орґанізація, яка повстала на місце „Січей" розвязаних одним почерком пера.

Ні одним, ні другим не ведеться легко. Оба живуть під обухом, одно й друге розвязують за причини, які можна уважати хіба за гумористику.

Було би дуже побажане, щоби можна розбудити в американсько-українській спортовій молоді, в її спортових товариствах зацікавлення до руханково - спортового діла в Рідному Краю. Тепер саме є нагода побільшити майно сокільської централі („Сокола Батька") у Львові, докуплюючи сусідні парцелі на побільшення т. зв. Сокільського Городу. Цей то город, який до війни був завеликий на найбільше величаві руханково-спортові свята, сьогодня не вистарчає навіть на малі, не говорячи вже про такі масові здвиги, як Свята Молоді „Рідної Школи". Цей український стадіон сьогодня тільки власністю Сокола-Батька, а на ділі він є добром цілого українського народу. Деж має молодь почути й виявити себе дисциплінованими одиницями, коли не буде для неї місця для спільного величного виступу?

Поширення Сокільського Городу у Львові є одною з важних національних потреб.

В 1929 і 1930 рр. докупив Сокіл Батько до передвоєнної площі ще півтора морґа за ціну $5,700, яку в більшій части зібрано в краю. З еміґрації прийшло на ту ціль $543, а то $182 з Канади і $361 зі Злучених Держав; у цьому від „Обєднання" $50 і від У. Нар. Союза $250. До цієї пори має „Сокіл-Батько" закуплених чотирнацять-двацятих всієї парцелі. Остається ще до закупна шість-двацятих, щоби мати український стадіон на всі спортові грища.

Українське Товариство Допомоги Інвалідам. *

Час і дана доба викликає потребу творити суспільно-гуманітарні установи. Великий зрив народу знівечив багато молодого життя, а воєнна хуртовина покидала покалічені одиниці, як лютий буревій кидає поломані галузки дерев. Одні спочили в могилках до часу, доки їх пороху не розсадять бомбою, а других жде... тюрма.

„Доволі вже жертв" — подумав нарід і створив **Українське Товариство Допомоги Інвалідам"** та **„Комітет Політичних Вязнів".** Перше істнує як статутове товариство, а друге — як комітет, бо влада відмовляється зареєструвати статут такого товариства. Обі вони хоч у частині гоять рани тих нещасних українських дітей, яким їх особиста доля не зовсім сприяла в боротьбі за долю народу*). Обі ці інституції нашій американській еміґрації давно відомі. Треба було вже дійсно хіба нелюда, щоби хтось бодай раз у житті не почув потреби заінтересуватися долею чи українського інваліда, чи політичного вязня. Недавний ще час, коли то українська заморська еміґрація зложила поза звичайними датками на удержання інвалідів ще окремо $31,868.60 протягом двох років на будову Дому Інвалідів. Цей то капітал стане в найближчій будуччині основою великого діла, купна або будови дому, який послужить не тільки переходовим інвалідам, але й будучим українським поколінням. Дотеперішня управа Укр. Тов. Допомоги Інвалідам поступає дуже обережно, щоби не згубити капіталу, призначеного американськими Українцями на специяльну ціль, і не завести їх довіря. З ріжних причин, а головно через те що саме тепер паде вартість домів, Укр. Тов. Допомоги Інвалідам ще не важилося купити відповідного дому. Знов же на будову не може пускатися, бо на подуманих площах мусіла би станути (з огляду на будівельні приписи у Львові) така монументальна будівля, що на неї треба би виложити 200 тисяч долярів. Тимчасом, якби навіть був такий капітал, то він у часі будови не ніс би ніякого доходу, а тоді живих інвалідів було би дуже важко удержати.

Для кращої орієнтації про це товариство — кілька дат:

На 1,200 зголошених інвалідів перебуває у Львові в домі Інвалідів 29 осіб, а 416 одержує щомісячну поміч у грошах. В р. 1931 побирали місячну ренту 415 інвалідів на загальну суму 7,750 зол. місячно. Ввесь буджет товариства виносить $15,000 у видатках на рік. За час від 1923—1931 рр. зложило українське громадянство на еміґрації $76,248.20, з того на дім 31,846.10 долярів, а на підмоги 44,402.10 долярів.

За той сам час дало українське громадянство 45,053 долярів на це товариство, це значить, що пересічно на рік складала ціла Україна для Інвалідів У. Г. А. 10,525 долярів.

*) За 1930 р. видав Комітет Політичних Вязнів около 15,000 зол. на харчі у Львові. Поза Львовом достарчає Комітет грошей на удержання вязнів, пересічно по 30 зол. на особу місячно. Крім харчів дає Комітет вязнем оборону, доставляє їм книжки, часописи, а коли треба, то й одіж.

Українська наука.

Немов затвердженням цілої тієї складної культурно-суспільної будови являється наша найвища научна установа, „Наукове Товариство ім. Шевченка" у Львові та „Національний Музей".

У „Науковім Товаристві ім. Шевченка" кипить научна робота й скріплює престіж в світі української нації. Знов же „Національний Музей" стягає запопадливо всякі українські памятки, ті німі, а наочні свідки нашої живої минувшини. Криючи їх як славні національні дорогоцінности, вказує всякому зневіресому й „битому сумнівами" ті великі духові цінности, що їх виявляв український нарід у продовж свого історичного життя.

Обі ці інституції мають велике майно: „Наукове Товариство ім. Шевченка" займає цілий бльок 3-поверхових камениць на розі вул. Чарнецького й Куркової (куплених у великій мірі за дари Наддніпрянців), а „Національний Музей" при вул. Мохнацького — дар митрополита Шептицького. Тому, що „Національний Музей" не має місця не то на виставлення нових старинностей, але навіть на розпакування давних, які вже має у свому збереженні, він мусів узятися за добудову нового крила, пристосованого зовсім для музеальних умов. Будинок виведено під дах і не знати, якими фондами дасться докінчити.

ЕКОНОМІЧНІ УСТАНОВИ.

„Сільський Господар".

І на економічному полі збувається український нарід своєї непорадности й узявся не тільки поправляти рільничу культуру, але орґанізувати власну торговлю, виробництво та капітал, коли так можна назвати ті очевидно дрібні в порівнанні з американськими відносинами обороти.

Попри відбудову свого господарства, свого безпосереднього варстату праці, приступив український нарід до орґанізації своїх економічних установ. Відновлено ще на свіжих згарищах селянську орґанізацію „Сільський Господар", який мав у 1930 р. 81 філій і 1,122 кружки. Орґанізацію було розбудовано на велику скалю. Новітнього хліборобства мали вчити 37 аґрономів, яких понаставлювано по повітах. Через страшну крізу зменшено це число до 12. Яке велике завдання має така хліборобська орґанізація, показує те, що в 1930 р. перевів „Сільський Господар" 608 полевих дослідів зі штучними гноями, започаткував переведення 360 полевих дослідів, зорґанізував при 10 кружках секції годівлі й плекання молочної худоби. Весною тогож року доставило товариство 40,000 морвових деревець і 50 кґ. морвового насіння, випродуковано 600 кґ. сирівцю-шовку, вартости біля 3,000 зол.

В школі „Сільського Господаря" в Коршові уладжено три місяці курси зразкових господинь. У тому роді видавав „Сільський Господар" місячник „Стінний Часопис" і 11 книжок коштом 20,749 зол. на загальну вартість 62,325 золотих.

Як усюди, так і в тій галузі орґанізації є страшенні труднощі.

Наш селянин має довіря перш усього до таких орґанізацій, які збудовані його власними руками та його майном. Колиж іде на село український аґроном, щоби голосити нові засади хліборобства, то були випадки, що його не впускали в село, бо — мовляв — приде аґроном з „Видзялу повятового" і скаже все, що народові потрібне. Уладження хліборобських курсів або не допускається, або робиться такі труднощі, що вони не можуть відбутися. Під кінець треба ще хіба додати, що така селянська орґанізація як „Сільський Господар" може одинока в світі, що не має від держави ніякої помочі.

Кооперація.

Щоби піднести добробут народу — кинено клич: **Кооперація.** Ця орґанізація громадської думки, школа практичного життя, цей засіб до засвоєння рухливости, проворности, солідарности, самодопомоги й видержаности втішається в цілому світі особлившими симпатіями та моральною піддержкою державних кругів. Але те, що признається добрим у цілому світі, навіть у Польщі, не мусить заraз бути добрим у примінені до українського народу. Цеж політика! Безперечно, що й кооперація заважує на політичних відносинах; але й це заважує на тих відносинах, що неодин з нас... дихає.

Не зважаючи на всі противности, кооперація поширилася мало що не на всі громади, де живуть Українці. В останньому часі було їх 3,140, а в них гуртувалося коло 300,000 членів, у цьому 224,422 селян (85%), 9,255 робітників (5%). В орґанізації було 30,561 жінок (себто 11%).

Що це за сила ця кооперація, вистане вказати, що продовж 1930 р. мала вона 35 міліонів золотих оборотового капіталу, у цьому власного 9,270,045 зол. (26.9%). Самі сільські кооперативи мали оборотового капіталу 23,578,000 зол. Загального торгу мали кооперативи за рік 68 міліонів зол., заробляючи на чисто 2 міліони золотих, по виплаті 3,213,000 зол. на заплати робітників і працівників та 111,716 зол. на освітні цілі.

Найбільше розповсюджена торговельна кооперація. Дуже зростає кооперація **кредитова** (каси позичково-щадничі). В 1929 р. було кредитових кооператив, обєднаних в одній централі, 232, а вже з кінцем 1930 року було їх 322. До жовтня 1931 (отже до найновіщих часів) побільшилося їх число на 27 (крім цього є коло 150 кредитових кооператив, які не належать до централі). Між тими кооперативами є дві кооперативні краєві інституції (Центробанк і Дністер), 129 повітових, 10 урядничих, а решта сільські.

Якою школою для нашого народу є кооперація, можна зауважити з такого образця:

В р. 1929 було у всіх тих кооперативах 7,737,079 золотих щадничих вкладок, а в 1930 р. вже 11,405,053 золотих. Покажемо ще досадніше: коли в 1931 р. **зменшилася** сума щадничих вкладок у польській кооперації, обєднаній у 18 Ревізійних Союзах, на 4%, а навіть у жидівських на 6.3%, то в українській Кредитовій Кооперації **зросла** на 4.7%. Очевидно, тут не взято в рахубу ощадностей Українців, зложених у Земельнім Банку та в чужих фінансових установах.

(Дальше буде).

П. Котович.

ЧОТИРИ РОКИ НА РАДЯНСЬКІЙ УКРАЇНІ

(Спогади бувшого комсомольця).

(16)

Іноді, здається всього двічі, аґрошкільники в театрі сельбуду улаштували були антирелігійні вистави, куди сходилася постійна публика (комсомольці сільські, деякі наймити, непманські „панночки").

Перед Великоднем в 1929 р., як і завжди в той день, в театрі сельбуду мало відбутись антирелігійне свято, тобто дві антирелігійні доповіді й... танці до ранку.

До тої пори за ввесь час існування радянської влади ні один з таких вечорів у Вороницівці не вдавався. Але секретар ячейки дивився на все бадьоро: у нього мусить вдатися!

Основну доповідь на тему „Походження християнських свят" мав читати я, а співдоповідь на тему „Чи був Христос?" — другий педагоґ з профшколи.

Вже біля 10-тої години вечора. Наша розвідка доносить, що вже скоро дочитаються до Христа, а у нас все... публики нема. Зосібна нема зовсім дівчат, і комсомольці журяться: з ким же танцювати?

Нарешті я починаю свою доповідь. Чого тільки в цій доповіді не було (!) і „табуля раса", і перцепції первісних хліборобів, і пантеїзм, і анемізм і атавізми всякі... У мого колеґи фіґурували Йосиф Флявій та інші „популярні речі". Словом, під кінець доповідей із 100 осіб лишилося заледви 20, які сиділи в салі театру й сонно лускали насіння.

В пів на дванацяту ми вже замкнули театр і верталися спокійно додому спати.

Початкова трудова школа й 7-річка переводять антирелігійне виховання постійно. Чи є потреба чи нема, вчитель мусить говорити дітям про те, що „бога нема". В комплекс уводиться спеціяльні антирелігійні відділи, звичайно перед Різдвом і Великоднем.

Учителям постійно прищеплюється релігійні методи антирелігійної роботи, цебто від учтеля жадають бути „войовничим" безвірником.

Зпочатку селяни бойкотували школу, але, побачивши, що діти після 4-ох років навчання все таки ходять до церкви, здебільшого почали ставитися байдуже до „антирелігійности" школи.

Трапляються й тепер ще такі селяни, що все таки не посилають дітей до школи, боячись „печати Антихриста", але їх не багато. Значно більше таких селян, які **не можуть** післати своїх дітей до школи **за браком шкіл.**

Який же врешті результат цих галасливих кампаній, цієї боротьби з релігією?

Цей результат для большевиків тільки неґативний; він сприяє піднесенню релігійности мас, але жорстока дійсність залякала так священослужителів, що вони самі ті маси відпихають від себе.

Інколи трапляється, що попи скидають з себе в церкві ризи, каються, що все життя своє дурили народ, що Бога нема і т. п.

Через це багато з духовних осіб втратили повагу навіть в очах селян. Інтеліґенти бояться зовсім підтримувати знайомства з священиками. Коли старий учитель зустріне свого знайомого священика, який може колись був найліпшим його приятелем, то поздоровкається з ним хіба лише тоді, коли на вулиці нікого нема.

XXXVI.

Кілька слів про церкву.

На Україні існують такі православні церкви: а) старославянська, б) українська автокефальна й в) „жива". Остання ставала в свій час на „радянський" ґрунт. Між селянами пішла поголоска, що в „живій" церкві замісць хрестів поставлять в церкві серп і молот. Отже селяни перестали ходити до тої церкви, а деколи навіть виганяли „живого" попа.

Характер церкви визначує завжди священик. Інколи селяни навіть не підозрівали, що їхня церква „жива"; нараз, несподівано, хто знає звідки, селяни довідуються, що їхній піп „продав" церкву большевикам, і от, на втіху більше цим самим большевикам, в неділю селяни виводять попа за коси з церкви.

В добі процвітання НЕП-у було досить багато релігійних ексцесів, інколи доходило до бійки в церквах. Їх часто провокували самі большевики. Боротьба велася переважно поміж „старо-славянами" й „живістами".

Українська автокефальна церква, що має біля 1/3 всіх церков, стояла осторонь від цієї боротьби, заховувала спокій і, завдяки тревалій праці своїх священослужителів, міцно заняла свої позиції.

У всіх сільських церквах на Україні, тобто і в „старо-славянській" і в „живій", проповіди говорять українською мовою, але в українській автокефальній церкві, побіч того, всі служби правлять по українському.

Селяни так полюбили свою укр. авт. церкву, що тепер важко булоб навернути їх до старої церкви.

В останній час большевики „зліквідували" автокефальну церкву. Фактично вони зліквідували центральне церковне управління і цим лише перетворили українські церкви в „дикі", які не мають свого епископату (очевидно, лише леґального); позатим ані характер тих церков, ані вплив на віруючих не змінились. Більшість віруючих навіть не знає того, що церква позбавлена верхівки.

Всякі намагання большевиків зруйнувати „опій для народу" ні до чого не приводять.

Правда, й церква та її функціонарі страшенно збідніли, алеж зубожіло й все село; збіднів ґрунт, на якому живе церква.

Селяни всетаки відгукуються на всякі потреби церкви. Так, наприклад, в селі Майново, на Одещині, згоріла автокефальна церква. Селяни зібрали 3,000 карбованців на її відбудову. В цьомуж селі масли будувати школу семирічку. Районовий виконавчий комітет зажадав, щоб селяни передали тих 3,000 карбованців на школу; селяни відмовились і лишились без школи. РВК збудував школу в селі Гандрабурах.

Йде будівництво й нових церков. Оминаючи такі загально відомі речі, як, наприклад, збудування великої камяної церкви в Росії в Іваново-Вознесенському за виключно робітничі пожертви, скажу ось про такий випадок: В селі Олександрівці, недалеко стації Бирзула, селяни з великими витратами спромоглися на свою церкву. Недовго вони нею тішились: большевики закрили ту церкву. Не знаю, чи й досі там висить замісць хреста полинялий на ганчірку червоний прапор, чи вже там красується новою позолотою серп і молот...

(Дальше буде).

Також причина.

Приятель (оглядаючи фотоґрафію): Фотоґрафія не зла! Лиш треба було трохи сміятися.

Петро: А то по якому? Заплатив два доляри і ще мав сміятися?

—o—

— Свербить мене ліва рука. Що це значить?

— Дістанеш від когось гроші.

— Може бути... Позич мені доляра.

—o—

В музею.

Провідник: Ото, мої панове, меч, яким Валаам забив свого осла.

Один з панів: Не чув я ніколи, щоби Валаам мав меч. Біблія каже, що Валаам бажав мати меч, але не мав.

Провідник: Щодо цього, то ви, пане добродію, маєте слушність. Це власне той меч, якого Валаам бажав.

—o—

Шпачкова витягнула Кучурабку на концерт. Підчас концерту каже вона до Кучурабки:

— Правда, пані, яка тут погана акустика!

Кучурабка потягає носом: — Знаете, я якось не чую!

РЕЗОЛЮЦІЇ

Виконавчого Комітету „Обеднання", ухвалені на річнім засіданню дня 11 листопада 1931 р.

1. Письмо до сенатора Вилієма Е. Бори в справі мира на Сході Европи й української проблеми в Польщі.

Рішено вислати до сенатора Бори слідуюче письмо:

The Honorable William E. Borah,
Senator,
Washington, D. C.

Dear Sir:

At the annual meeting of the Executive committee of the United Ukrainian Organizations of United States, held at 83 Grand Street, Jersey City, New Jersey, Wednesday, November 11, 1931, after a discussion of the European problems hinging on world peace, it was resolved to congratulate you on your stand regarding the revision of the Versailles Treaty in order to maintain peace in Europe.

Bearing in mind your just stand regarding the Polish Corridor as a problem which needs a quick settlement in order to safeguard peace in Europe, we wish to draw your attention to another phase of Polish expansion policy which, even with the settlement of the Polish Corridor, will remain a point of ever threatening political disturbance in Europe.

It is a well-known fact that Poland's population is composed of nearly 50% non-Poles and that the greatest number of them constitutes the Ukrainian population of 7,000,000 which is about 1/5 of the whole population of Poland. When you consider that those Ukrainians live on a territory of which they have been the majority inhabitants for centuries and that even now, after the Polish colonization, the Ukrainians comprise 74% of the population of Western Ukraine (all Ukrainian territory under Poland); when you consider that the same Ukrainians are being denied the elements of life: denied the right of educational spiritual and political expression and are constantly threatened with a repetition of the recent "pacification" which aroused the whole civilized world to protest; when you consider that across the political boundary dividing Poland and Soviet Republics lives another ethnological unit of Ukrainians, 33 million in number, who sympathize with their brothers across the border under Poland in all their moments of despair, being bound by the same language, customs and traditions — you will foresee the danger that looms over Eastern Europe if the Polish minorities problem is not settled with due consideration.

We wish to ask you that in your further consideration of the unsettled condition og Eastern Europe you will help to bring out into light the Ukrainian problem in Poland as a problem of vital importance for the maintenance of real peace in Eastern Europe.

Very truly yours,
Dr. L. Myshuha, Sec'y.

2. В справі допомоги безробітним.

Головна Управа „Обеднання", застановляючися над важким економічним положенням, в якім опинилось американсько-українське робітництво, взиває нашу іміґрацію до активної участи в американській допомоговій акції безробітним, а попри те до обеднання наших сил по місцях до несення як найбільшої помочі безробітним членам нашої іміґрації.

3. В справі святкування 50-літнього ювилею „Рідної Школи".

(Проголошено вже в „Свободі" з 16 листопада 1931).

4. В справі одного політичного проводу в Рідним Краю.

Головна Управа „Обеднання" відзивається до українських політичних національних партій в Рідним Краю, щоби супроти одноцільного політичного наступу наших ворогів створили один політичний провід для ведення політичної акції на міжнародним ґрунті, а зосібна для ведення одноцільної української політики супроти Польщі.

5. В справі розписаної „Просвітою" позички.

Товариство „Просвіта" у Львові розписало на Америку позичку на суму $20,000, щоби частинно покрити затягнені нею довги, які виносять $72,000.

Як в краю так і в Америці має „Просвіта" горячих прихильників, які дорожили і дорожать нею як матірю українських установ.

Головна Управа Обеднання апелює саме до тих прихильників як і до всього нашого громадянства в Америці в справі уділення „Просвіті" отсеї позички. „Просвіта" має значний маєток і може ґарантувати зворот затягнених зобовязань. Вона хоче себе відтяжити з довгу, щоби могла вести ширшу і видатнішу працю по наших селах та містах і тому їй треба допомогти.

6. В справі складання ощадностей в краевих українських фінансових інституціях.

З огляду на те, що гріш вложений в українські фінансові установи в старім краю, причиняеться до розросту фінансової, економічної, торговельної й промислової сили нашого народу, а зосібна це до уможивлення викупу більшої земельної посілости і її переходу в українські руки — Головна Управа Обеднання звертається до Українців в Америці з покликом вкладати хоч дрібну частину своїх ощадностей в українські фінансові й економічні установи в краю, які запевняють, що гріш, вложений в українські установи в долярах, звертають ті установи в долярової валюті й повній вартости того, що вложено.

7. В справі реферату делегата з краю.

Головна Управа „Обеднання", вислухавши реферату п. Льва Ясінчука, делегата „Рідної Школи", висказує Шановному Делегатови щиру подяку за основний реферат про положення Рідного Краю, повний таких фактів і дат, які нам були тут незнані, а які вказують на значні національні, культурні й економічні придбання, на те, що на рідній землі розвиваеться на нашу радість життя на всіх ділянках, та що супроти цього давати дальшу допомогу Рідному Краеви повинно бути не то обовязком, а гордістю нашої іміґрації в Америці.

АЛЬКОГОЛЬ ЗАКРАШУЄ ЛИСТЯ ДЕРЕВ.

Найновіші досліди показали, що червоний та жовтий колір листя, який воно прибирає осінню, є наслідком алькоголю. Комірки листя, як відомо, мають у собі крохмаль, який підчас завмирання листя підлягає кисненню. Наслідком того є, що витворюється алькоголь і зелена барва листя переміняється в жовту та червону тай так додає краси осінній природі.

У гостинниці підчас побуту в літниці якась пані пише листа при столику. З боку станув якийсь цікавий і що хвилини зиркає на лист.

Пані пише в листі: „Я написала би більше, та якийсь ідіот станув з боку та читає те, що я напишу".

На це тамтой обурений каже:

— Ну, знаете, пані, я читаю?! Щож це за напасть!

—o—

З МУЗИКИ.

КОНЦЕРТ „УКРАЇНСЬКОГО ТРІЯ".

Минулої суботи, 14. листопада 1931, в годині 8.30 вечером, відбувся у нюйорській концертовій салі „Тавн Гол" концерт „Українського Трія", до якого належать: Роман Придаткевич, скрипак; Марія Гребенецька, сопран; Ольга Ткачук, піяністка.

Концертова програма складалася з отсих 5 груп:

1. група: а) Речитатив і Арія з Кантати ч. 57 „Зеліг іст дер Манн", Й. С. Бах; б) Пісня пісень, В. Барвінський; в) Серенада, С. М. Лефлер — виконали: п. Придаткевич, пані Гребенецька і панна Ткачуківна.

2. група: Соната г дур, праця 30, ч. 6, Л. ван Бетовен: Allegro assai — Tempo di Menuetto — Allegro vivace (остання частина має основою український козацький танець) — виконали: п. Придаткевич і панна Ткачуківна.

3. група: а) Японська дощева пісня, Й. Маркс; б) Тайна цвітки, Р. Штравс; в) Поля, В. Барвінський; г) Тихий сон, Б. Кудрик; г) Колискова пісня, С. Людкевич; д) Арія з „Сорочинського ярмарку", М. Мусорґський — виконали: пані Гребенецька і панна Ткачуківна.

4. група: а) Пасторал, Р. Воган-Віліємс; б) Піс ен форм де Габанера, М. Равель; в) 4 кусники, основані на українських народніх піснях, Р. Придаткевич: Ой запив козак, Чабан, З буйним вітром на розмовоці, Янічок — виконали: пан Придаткевич і панна Ткачуківна.

5. група (українські народні пісні): а) Що то за предиво (колядка), В. Барвінський; б) Ой їшов, перейшов місяць по небі (стародавня колядка, основана на гуцульськім варіянті), Р. Придаткевич; 6) Шум (веснянка), Л. Ревуцький; г) Перепілка (веснянка), Р. Придаткевич; г) Чайка (подільський варіянт пісні українського гетьмана І. Мазепи, 1687—1709), Р. Придаткевич; д) Коломийка, Ф. Колесса-М. Гайворонський; е) Ой в полі могила (надпрограмово).

Як бачимо, програма доволі довга і дібрана, як не можкраще: 7 композиторів українських, 8 чужинних. З такою програмою можна вже сміло йти в широкий музичний світ і нема потреби її соромитися, хочби й перед найвибагливішими музичними критиками.

„Українське Тріо". Чи Ви собі, Шановний Читачу, уявляєте, що значать ці **два слова**, коли ви їх обачите на афішах і на дошках у нюйорській „Тавн Гол" — у тій музичній святині, де найбільші світові артисти виступають на сцену зі страхом і тренетом?

Сиджу на кріслі і трясуся зі страху і зворушення. Зі страху, бо ануж — думаю — **наші** артисти не попишуться тут так світло, як пописуються інші? Зі зворушення, бо адиж: **наші** артисти якимсь чудом аж **тут** дісталися!

В означенім часі „Українське Тріо" виходить на широку сцену. Публика витає їх оплесками. Артисти дякують за привіт поклоном. Піяністка примощується позоді при своїм інструменті (Steinway Piano), співачка стає собі **скромно** з боку біля фортепяна, скрипак строїть тихесенько свою скрипочку. Кождому видно, що ці три особи це справді „українська трійця"; не лише з назви, але й з вигляду. Свідчать про це прекрасні українські костюми на обох панях.

У моїй голові бубнить заєдно настирлива думка: „Що то воно буде? Як то воно буде?"...

Починають першу точку. Грають п. Придаткевич і панна Ткачуківна, опісля долучується до них пані Гребенецька. Все йде гладко, рівно, справно і плавно. Мої нерви відразу заспокоюються. „Еге! — каже мені думка — та цеж не така собі „музика", яку ми звичайно чуємо на своїх музичних концертах. Це виступають не „домашні" українські артисти, а **справжні** артисти — артисти першої кляси, з іскрою Божою, з небуденним талантом, з викінченою ерудицією, з великим знанням і зрозумінням музичних творів".

Скінчився перший кусник. Саля гремить від щирих і одушевлених оплесків. Артисти з усміхненими лицями кланяються. Леди проломані. Кождому ясно, що „Українське Тріо" здобуло собі на сцені в „Тавн Гол" право горожанства.

І так воно йшло до самого кінця. Кожда нова точка, здавалося краща від попередньої. По правді, всі вони були красні, бо виконували їх красно красні артисти — **наші, українські артисти!**

Пан Придаткевич — скінчений віртуоз. Його тони так гладять душу, як долоня люблячої матери гладить волосячко своєї дитинки. В його руках скрипка — не скрипка, а чародійка: що схоче, те й з вами зробить. Які тільки чуття бувають у людини, ця скрипка-чародійка вміє до них добиратися. Тон у п. Придаткевича рівний, гладкий, глибокий, могучий. Він на скрипці не грає, а співає — співає так, як цього хотів композитор і як він сам це розуміє. А техніка?! Скрипак атакує найтрудніші місця твору з такою бравурою, як це робили колись наші козаки, що атакували своїх ворогів. Цілість, себто права рука і ліва, або тон і техніка, так чудово достроюються, що чим більше слухаєш тієї гри, тим ще більше слухати хочеться.

На тім концерті ми мали нагоду почути кілька власних композицій п. Придаткевича. Це не буденні композиції, а — так сказати — вищого, „европейського" покрою. Їх можна сміло поставити поруч творів модерних музичних клясиків, і я певний, що згодом вони знайдуть собі шлях у широкий музичний світ. І тут, як і в своїй грі, п. Придаткевич блиснув небиякими таланом. Щасть, Боже!

Тут я маю до п. Придаткевича одну „маленьку" просьбу. Ці його твори, які ми чули на суботнішнім концерті, може легко грати він сам, або інші, йому подібні, себто: скінчені артисти. Чи не був би п. Придаткевич ласкавий написати щось „трошки" лекшого для наших пересічних скрипаків? Я вірю, що вони йому за це сердечно подякували!

Пані Гребенецька — це наш український соловейко, вирваний долею з рідного краю і кинений на чужу чужину. Описати її спів на згаданім концерті — я не годен, не маю сили... Це щось таке далеке від землі, таке недосяжне, таке божеське, що хіба іноді присниться може. Я вже кілька разів чув спів пані Гребенецької, але ні один з них не заполонив моєї душі так, як усі ті її співи, які я чув у суботу в „Тавн Гол". Чи це може тому, що артистка почувала себе „в своїй хаті", в правдивій святині музичній, що має дуже добру акустику; чи може вона настроїла своє горло якимсь чудесним способом — я не знаю, але співала так, як ангел в небі. Я дуже хотів би подякувати пані Гребенецькій за її суботнішній духовий пир, але не знаю як: боюся, що кожде моє слово вийде банальним звуком. Скажу хіба те: при співах пані Гребенецької я два рази плакав. Не соромлюся признатись до цього публично, бо кожда розумна людина зрозуміє, що старий чоловік не плаче без глибокої причини.

Пані Гребенецька співала мовою німецькою, французькою, англійською й українською. Всі співи вийшли артистично, без закиду, але українські були таки найкращі. Тут уже кождий бачив і чув, що це співає Українка. Бо скажіть, прошу: яка чужинецька артистка зуміє відспівати приміром „Пісню пісень" В. Барвінського з таким жаром, запалом, захопленням і чуттям? А „Пісня пісень" — що то за чудова річ! Це ціла музична епопея, пронизана всім тим, чим жє й боліє чутлива українська душа. Написав цей твір, чи радше видобув зі свого серця, український композитор, відспівала його цілою силою своєї глибокої душі українська доня, супроводжали її співи український артист-скрипак і українська артистка-піяністка — чиж це не насолода для свідомого Українця чи Українки?

Годиться тут зазначити, що пані Гребенецька вчилася штуки співу в нашого славного світового співака, покійного Олександра Мишуги.

Панна Ольга Ткачук — акомпаніістка на фортепяні. Декому здається, що грати на фортепяні сольо — це штука більша й трудніша від акомпаніювання. Коли ж ми розглянемося прим. у музичнім світі Ню Йорку, то побачимо, що там фортепянових солістів є дуже багато, натомісць добрих акомпаністів — дуже мало. А панна Ткачуківна — це рішучо **добра** акомпаніістка. От погляньте ще раз на наведену вище концертову програму, порахуйте всі точки і не забувайте, що в **кождій** з них піяністка виступала — раз за разом. Це не легка справа напружувати кілька годин без перестанку свої очі, пальці і ноги (до педалів). Тут треба грати, і то грати **добре**, щоб достроїтися до соліста, зглядно солістів, щоб не знівечити цілости музичного твору. На мою радість, панна Ткачуківна нікому нічого не попсула: грала симпатично, інтелігентно і свобідно. В повільніших темпах уживала педалів так уміло, що сполучення поодиноких музичних фраз виходили зовсім поправно, а в скорих темпах перебирала пальцями так зручно і гладко, що нічого ніде не замазувала. Вона ще молоденька, ще щойно в початках музичної каріери, але видно, що багато над собою працює. Так і треба, бо при витревалій та пильній праці вона має перед собою світлу будучність.

„Українське Тріо" як цілість — це солідне музичне товариство, добре до себе достроєне й знаменито вишколене — знак, що кождий член зокрема і всі разом багато над собою працюють. Цю працю оцінила як слід присутна на концерті публика. Хто був на тім концерті, цей певно не пожалує ні свого часу, ні грошей.

По концерті деякі люди пішли за куліси з ґратуляціями артистам. Мене дуже втішило те, що між „ґратуляційниками" було більше Американців ніж Українців. Видно, чужинцям справді подобалось „Українське Тріо", коли прийшли подякувати йому окремо аж за сцену.

На салі бачили ми частину української громади з Ню Йорку. Правда, були гості і з сусідних громад, але всетаки заслуга за влаштування того концерту належиться нюйорській громаді, а зглядно місцевому Центральному Комітетови Українських Народних Організацій, котрий узяв те діло на себе. Мені дуже приємно заявити прилюдно, що в Ню Йорку є поважне число Українців, котрі розуміються на вищій штуці і зможуть, коли схочуть, поставити на своїм... Суботнішний концерт дав нюйорським Українцям свідоцтво, що вони дбають за поширення своєї рідної слави між чужинцями.

Наші українські кольонії в Америці повинні би і в тім випадку піти слідами Нюйорчан і запросити „Українське Тріо" до себе на концерт. Воно може трошки більше коштує ніж наші пересічні концерти, алеж це безперечно виплатиться. Ми самі чогось путнього навчимось і переконаємо чужинців, що український нарід з такою високою культурою повинен мати свобідне місце в сімї цивілізованих націй.

Осип Стеткевич.

Французький письменник Бальзак був малий ростом. Нераз насміхалися з нього з тієї причини. Бальзак говорив на те:

— Всі великі люди були малі. Голова й серце мусять бути близько себе, щоби могли гармонійно співпрацювати.

—o—

Оправдання.

Господиня: Галю, не моглаж ти собі вмити рук, заки забралася місити тісто?

Наймичка: Ах, прошу пані, тепер уже дурниця: щоби пані були бачили, які мої руки були, заки я забралася місити тісто!

З УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ В АМЕРИЦІ

НЮ БРИТЕН, КОНН.

Листопадове Свято.

Під цю листопадову хвилю мабуть мало є таких Українців, котрі не інтересувалися би національною справою українського народу. По всіх околицях відбуваються листопадові свята, на яких інформується наш нарід про героїчні виступи наших славних борців за волю і свободу, які словом і ділом доказали правдиве геройство, а многі з них в геройчній боротьбі положили на народний жертівник, що мали найдорожче, бо своє власне життя.

Дня 8. листопада відбувся величний концерт в честь наших героїв в Ню Бритен, Конн. Це свято можна справді назвати величавим, бо на святі було коло 1,500 людей з Ню Бритен і околиці. Стейтовий Український Комітет також був гарно зарепрезентований, бо були члени того комітету присутні не лише з Гартфорд, а також з Ню Гевен і Ансонії. Кождий присутний міг бути вповні вдоволений, бо нюбритенські Українці знаменито понописалися своїм хором і оркестрою під проводом священика Климовича, місцевого пароха.

До отворення цього свята запросив о. Климович добр. Теодора Галенду з Гартфорду, щоб відкрив це свято англійською і українською мовою. Добр. Галенда підкреслив у промові, що нашу Україну вороги нашої свободи стараються розпяти, однак українська свідомість і сила волі не дають доконати того злочину на нашим невинним народі. Добр. Галенда також звернув увагу, як то Американці й інші культурні народи високо славлять своїх героїв, та що ми також повинні йти слідами тих культурних народів. Відтак слідували орхестра і хор під проводом о. Климовича. Гарні наші пісні звеличали свято. Другим бесідником був о. Гундяк, котрий виголосив довгий реферат і показував не лише на страшні терпіння нашого народу, а також на певну і славну будучність нашого народу. Це було дуже важне, бо ми вже аж забогато плакали, а замало вірили у нашу силу, яка зорганізованим способом може повести нас до кращої будучности. Дуже гарно деклямувала панночка Борбела з Ню Гейвен. Гарно заспівала сольо панна Марійка Зень і деклямація малої дівчинки дуже розвеселила цілу публику. Відтак знова промовив громадянин Калина, голова стейтового комітету, і щирими словами закликував людей до витревалої боротьби та просив зложити жертву на поміч Старому Краєви, бо многі борці за нашу волю знаходяться в крайній нужді.

Добродій Галенда запросив в імени комітету всіх присутних на Листопадове Свято, яке відбудеться в Гартфорд на 29. листопада. Це свято, треба признати, що було найкращим, яке ми колинебудь відбули в стейті Конетикот. Сподіваємо, що це лище початок таких величавих свят в нашім стейті і віримо, що будучність викаже більше щирої діяльности на народнім полі між Українцями в стейті.

Секретар.

Судя (до свідка): Чи обвинувачений був пяний, як ви його бачили в парку?

Свідок: Певно! Біг за святоіванським світлячком і просив його, щоб дав йому вогню закурити папіроску.

—o—

— Я чув, що є псы мудріші від людей.

— Велика штука! Я сам маю такого пса!

ЯК МИ ПОМАГАЄМО РІДНОМУ КРАЄВИ.

НЮ ЙОРК, Н. Й.

На визвольну боротьбу.

Дня 11. жовтня ц. р. святкувала українська православна парохія в Ню Йорку 5-літний ювилей свого істновання. По богослуженню Впр. адміністратор о. д-р Жук, в асисті о.о. Лисяка, Іванишина і Префети відправив панахиду за поляглих Борців, котрі віддали життя за долю і волю нашої Батьківщини. Підчас панахиди зібрано $50 на У. В. О., котрі переслано через Обєднання.

ЗА УКР. ПРАВ. ПАРОХІЮ:
М. Близнак, П. Сокальчук, В. Симошин.

—o—

ВИЛКС БЕРРІ, ПА.

На інвалідів.

Павло Корнова, член відділу 99 У. Н. Союза, віддав хору запомогу в сумі $10 на інвалідів. Гроші вислано до краю через Обєднання.

Петро Герман.

—o—

КЛІВЛЕНД, О.

Збірка на добродійні цілі.

В суботу, 17 жовтня 1931 р., відбулося вінчання п. Івана Чайківського з панною Ольгою Стахів, які належали до хору „Бандурист" при українській православній церкві в Клівленді. А в неділю, 18 жовтня 1931 р., відбулася товариська повесільна забава. Під кінець забави о. М. Кучер забрав голос і промовив в честь молодят. Згадав, що новозвінчані прибули до Америки ще малими дітьми, а виховувалися вже в Америці, але завдяки своїм родичам вони дістали гарне виховання і родичі їх дали їм великий скарб, а то передали їм любобв до України, яку вони зберігли в своїх серцях, а не як інші той скарб кинули і подоптали. Під кінець своєї бесіди о. Кучер попросив присутних до жертв на добрі цілі. Збіркою занялися: пані Юлія Кучер і пишучий ці рядки. Зібрано $20.20, які на бажання гостей розділено: $10 на Рідну Школу в краю, а $10.20 на пресовий фонд „Дніпра" в Филаделфії.

Жертводавці були слідуючі: по 2 дол.: Гр. Павловський, П. Корпан; по 1 дол.: Н. Ґолдер, К. Коловський, Софія Стахів, М. Когут, В. Юрчишин, В. Чайківський, Е. Стахів, І. Мазур, Ірина Меконатус, А. Яків, о. М. Кучер, І. Пукач, Юлія Кучер, В. Костецький, С. Запоточний, Т. Тремблюк.

10 долярів вислано через Обєднання до рідного краю на Рідну Школу.

Осип Запоточний.

ШИКАГО, ІЛЛ.

На підмогу сиротам по Ю. Головінськім.

В неділю, 11 жовтня, заходом відділу ОДВУ відправлено по всіх українських церквах в Шикаго панахиди за поляглих героїв УВО. Мені припала честь бути на панахиді в українській православній церкві на Ірі, де місцевий священик, о. Уляницький, перед панахидою виголосив досить гарну промову, присвячену тим, що віддали своє життя за Україну. В своїй промові він підніс великі заслуги членів УВО, котрі борються неустанно з ворогом і навіть жертвують своє життя і не відстрашить їх від праці ані смерть О. Бесарабової, невинно замордованої ляцькими катами, ані підле убивство Ю. Головінського. Під кінець промови сказав о. Уляницький, що ми тут нині зійшлися віддати поклін і помолитися за тих, що поклали своє молоде життя в могилу з ідеї для України. Але це є замало помолитися — віра без діл мертва, так і любов до України не є правдива без датків для неї. Ми мусимо дати хоч поміч матеріяльну для їх геройської праці до визволення України.

По панахиді гром. Скульський і Ґавлічинський перевели збірку, котра принесла 10 долярів і їх призначено вислати через Обєднання на вище згадану ціль. Від себе додам, що не можна промовчати цього, що богато свідомих Українців не уважали своїм обовязком прийти на панахиду, щоб хоть цим вшанувати народних мучеників — як також і це прикре, що кількох людий чогось знайшли причину вийти з церкви підчас панахиди. Це болюче, але правдиве. Мабуть і мученича смерть наших героїв не збудила ще в нас пієтизму до них.

Жертви зложили слідуючі: по $1.25 М. Пікульський, А. Х.; по $1: пані М. Савчина, І. Штоґрин, М. Миленький; $4.50 зібрано дрібнішими жертвами. Разом $10.

А. Х.

Лікар: Чи даєте, пані, чоловікови порошки на сон що три години, так як я приписав?

Жінка: Так, пане докторе, та що я маю клопоту, щоби збудити його що три години!

ДІЯЛЬНІСТЬ УКРАЇНСЬКОГО НАУКОВОГО ІНСТИТУТА В БЕРЛІНІ ЗА 1930-31 ШКІЛЬНИЙ РІК.

З минулим літнім семестром 1931 р. Український Науковий Інститут в Берліні закінчив 5-тий рік свого істнування. Протягом цього останнього року заходом Інститута були прочитані такі публичні лекції німецькою мовою: 1) проф. Д. Дорошенко: „Імена „Русь", „Росія" і „Україна" в їх історичному і сучасному значінні"; 2) проф. І. Мірчук: „Метафізика й релігія в духовному житті Славян"; 3) він же: „Фільософія Масарика"; 4) унів.-доц. В. Залозецький: „Вплив готицької архітектури в Східній Европі"; 5) він же: „Проблєма візантійського Ренесансу і його відношення до зах.-европейського"; 6) д-р З. Кузеля: „Українські історичні пісні".

Українською мовою відбулися відчити: 1) проф. Д. Дорошенко: „Страчена сила" (памяти М. Зіньківського); 2) він же: „В. Липинський і його діло"; 3) проф. Мірчук: VII інтернаціональний конґрес в Оксфорді"; 4) унів.доц. В. Залозецький: „Проблема старославянського мистецтва"; 5) д-р Б. Крупницький: „Карло XII і Петро I під Полтавою і над Прутом"; 6) він же: „Акція Пилипа Орлика на правобережній Україні в 1711 році"; 7) д-р С. Володимирів: „Економічне становище селян в рямах совітського господарства на Україні; 8) він же: „Машиново-тракторні стації на Радянській Україні"; 9) д-р В. Кучабський: „Польська дипльоматія і „східно-галицьке" питання в 1917-19 р.; 10) він же: Зовнішнє політичне становище сполучених українських армій в „Чотирокутнику смерти" в липні—серпні 1919 р."; 11) д-р І. Лоський: „Українські течії в польській еміґрації після 1831 р."

Крім сих відчитів дійсні члени Інститута: проф. Д. Дорошенко, проф. І. Мірчук, унів.-доц. В. Залозецький і д-р З. Кузеля провадили систематичні курси для стипендистів Інститута й вільних слухачів. При кінці літа цього року вийшов III. том "Abhandlungen" Інститута з таким змістом: Д. Дорошенко: „Імена „Русь", „Росія" і „Україна" в їх історичному й сучасному значінню"; С. Володимирів: „Загальне число української людности в цілім світі"; М. Дольницький: „Україна як ґеографічна індивідуальність"; Б. Крупницький: „Історія України Й. Хр. Енґеля"; І. Мірчук: „Світогляд Лесі Українки"; В. Кучабський: „Польська дипльоматія й „східно-галицьке" питання на паризькій мировій конференції 1919 р."; Д. Дорошенко: „В. Липинський".

Задля постачання української літератури для німецьких університетів та інших наукових установ весною с. р. було засновано при Інституті „Бюро для обміну книжок", яке за короткий час свого істнування вислало до німецьких та інших чужоземних бібліотек понад 1,500 українських книжок.

В минулім академічнім році мав Інститут 5 асистентів і 14 стипендистів.

Берлін, дня 31. жовтня 1931.

С. М.

ДО ОСЕНИ.

Осене сита,
Тиха, сумовита,
Куди ти так скоро
Втікаєш?
Де ти життя все
Діваєш, —
Життя, що літом
Тут буйно жило,
Весною цвило? —
Де ти всю радість
Ховаєш?

Чи топиш в мори,
Чи несеш в гори?
Чи з вітром у небо
Уносиш?
Щож нам ти звідтам
Приносиш? —
Сумом холодним
Тумани сиві,
Зливі дощеві —
З хмар чорних вниз ти
Нам росиш...

З твоїми днями
Йдуть з туманами
Даремно всі праці
І труди...
І заки весна
Знову тут буде,
Опадуть сили;
В зимові скуки
Ослабнуть руки —
Ох, як же ми щастя
Здобудем?

Сонічко ясне,
Тепле прекрасне!
Ох, грій ще ти нашу
Землицю,
Най серце й душа
Не смутиться!
Дай ще пожити,
В лугах нагрітись,
Сили скріпити!
Ох, сонічко, де ти
Спішсь ся?

Непокликаний оборонець.

Папа Венедикт XIV. оповідав, що як був іще священиком, покликали його до вмираючого. Виявилося, що ранений був шляхтич, якого пробив мечем закукурічений противник у суперечці: хто більший поет, Аріосто чи Тассо. Рана була смертельна.

— Ах Боже, сказав умираючий до священика — гинути так марно, гинути в обороні Аріоста, якого я навіть ніколи в життю не читав.

ПРОФЕСОР ГАНІШ ПРО УКРАЇНСЬКУ СПРАВУ.

Відомий професор славянської історії у Бреславськім університеті й редактор поважного часопису: "Jahrbuecher fuer Geschichte und Kultur der Slaven", що від довшого часу виходить накладом "Ost-Europa-Verlag" у Бреславі, помістив у впливовому німецькому щоденникові "Schlesische Volkszeitung (ч. 330 з 19. VII. 1931) обширну розвідку під наголовком: "Der Freiheitkampf der Ukraine. (Aus dem Schicksal eines 40-Millionen-Volkes. Der Stand der ukrainishen Frage"), в якій представив у загальних нарисах значіння української справи та її розвиток від часів отворення Київської Держави, аж по останні часи. Особливо докладно спинився автор над історією українських замагань до незалежности, розглянув доволі подрібно період найновіщих наших боїв за власну державність (1917—1923) і дав вкінці загальний, але ясний погляд на сучасне положення Українців на Радянській Україні, в Польщі, Румунії та Чехословаччині. Автор усюди з великою прихильністю ставиться до українських самостійницьких змагань і стверджує всюди великий зріст української національної свідомости й свідоме змагання всіх Українців до створення власної державности; зокрема думає автор, що Польща мусить приступити до розвязки українського питання, що може бути небезпекою не тільки для Польщі, але й для СССР і західної Европи, коли внаслідок утиску поступатиме дальше радикалізація української нації з релігійного, господарчого, політичного й соціяльного боку.

Д-р З. Кузеля.

ТАРЗАНІВ СИН. 91.

Меріем їхала не дуже довго мовчки. Вона підїхала до старшого слуги: „Я поїду назад до твого пана", сказала дівчина. Чорний відповів рушучо: „Ні, ти поїдеш з нами, бо пан наказав, "щоб я тебе привіз на фарму". Меріем усміхнулася й нічого не відповіла. В одному місці підчас дороги слуга нагнувся, щоб проїхати під низькою гилкою. Коли він підвів очі, то побачив, що дівчина вже зникла з коня.

—o—

Слуги довго шукали дівчини, але даремно. Нарешті вони переконалися, що годі її знайти. Всі потюпали далі на фарму. Дівчина поспішала по деревах у глибину джунглів. Вона поспішала до того місця, де часто збиралися слони, недалеко арабського табору. Меріем думала, що слон Тандор туди принесе Корака. Кілька годин без відпочинку вона бігла, перестрибуючи з дерева на дерево, не відчуваючи втоми.

—o—

Нарешті почула знайомий голос, що доносився до неї з джунглів. Меріем зібрала всі свої сили й поспішила на крик. Крізь дерева пробивалося сонце й своїми проміннями освітлювало невеличку прогалину в лісі. Тут Меріем побачила Тандора, а в його хоботі звязаного Корака. „Корак! Корак!" — почала гукати дівчина з радости несамовитим голосом. Тандор обережно положив на землю свого пана й почав прислухуватися.

—o—

Корак пізнав голос своєї приятельки, а Тандор став над Кораком, готовий до того, щоб боронити свого дорогоцінного приятеля. „Меріем!"— кликав Корак. Щаслива дівчина злізла з дерева на землю й поспішаючи направилася до Корака. Слон став у боєву позицію, а дівчина почула голос Корака: „Тікай на дерево, Меріем, тікай, бо він убє тебе". Корак почав щось говорити слонови й заспокоювати його, але той не слухав і приготовлявся до нападу на дівчину.